

БІБЛІОГРАФІЧНІ КАТАЛОГИ
СЕРІЇ «У ПОДАРУНОК УНІВЕРСИТЕТУ»
(з досвіду роботи наукової бібліотеки
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого)

Самофал Ольга Іванівна

завідуючий відділом наукової бібліотеки,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
Україна, м. Харків
e-mail: library_1@ukr.net

***Анотація.** Здійснено огляд практики дарування книг у науковій бібліотеці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Розглянуто створення бібліографічних каталогів серії «У подарунок Університету» із метою популяризації книжкових колекцій, подарованих відомими вченими-правознавцями університету.*

***Ключові слова:** бібліотечні фонди, дари, дарування книг, бібліографічні каталоги.*

Бібліотечні фонди є важливим освітнім, науковим, культурним та інформаційним надбанням Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (далі – університет). Завдяки ним з'являється можливість задовольнити запити студентів, аспірантів, науково-педагогічних працівників відповідно до напрямів навчальної, наукової та соціально-виховної роботи вишу. Одним із джерел поповнення й оновлення фондів наукової бібліотеки є дарування [1, с. 292].

Факт дарування¹ книг бібліотеці – це показник її престижу, особливого місця в житті університету. Традиція дарувати книжки бібліотеці існує давно. Від студентів, учених, співробітників, випускників, прихильників та гостей

¹ Дар – те, що підноситься, жертвується; подарунок. Дарунок – річ, яку дарують; подарунок. Подарунок – подарована річ; дарунок. URL: <http://sum.in.ua/s/dar> (дата звернення: 02.06.2017).

університету, інших навчальних закладів, установ та організацій постійно і одноразово надходять дарунки. Завдяки цьому бібліотечний фонд поповнюється новими монографіями, науковими збірниками, енциклопедичними виданнями, унікальними репринтними виданнями, альбомами з мистецтва, фотоальбомами, сучасною художньою літературою тощо. На цей час кількість отриманих у подарунок видань налічує 48983 од. зберігання².

До фонду неопублікованих документів відділу рідкісних книг від аспірантів, здобувачів, докторантів постійно надходять автореферати (22044 од.), а від спеціалізованої вченої ради університету – дисертації (1812 од.). Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс (СЕНМК) поповнюється електронними версіями підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій від видавництва «Право». До електронного архіву-репозитарію eNULAIR науковці нашого ВНЗ передають цифрові копії своїх праць (11814 од.) [2, с. 37].

Особливе місце посідають особисті, домашні зібрання книг професорів університету, подаровані бібліотеці. Найперша колекція була отримана у 2005 р. від першого проректора університету В. В. Сташиса³. Вона налічує 6230 прим. Із 2011 р. надходить особиста бібліотека ректора університету В. Я. Тація (3980 прим.⁴). Серед подарованих книжкових колекцій є унікальні видання, які загально визнано становлять наукову і художню цінність, а також відрізняються рідкісним поліграфічним оформленням. Надійшли дари від родин проф. І. Є. Марочкіна⁵ – 521 прим. видань з питань організації судочинства, діяльності правоохоронних органів (2015 р.) та проф. Ю. М. Грошевого⁶ – 2327 прим. літератури з кримінально-процесуального права (2017 р.). До відкриття нового навчально-бібліотечного корпусу

² Облік дарів ведеться з 1976 р.

³ Сташис В. В. (1925–2011), академік НАПрН України, професор, перший проректор.

⁴ Надходження на 01.06.2017 р.

⁵ Марочкін І. Є. (1949–2014), член-кореспондент НАПрН України, професор, завідувач кафедри організації судових та правоохоронних органів.

⁶ Грошев Ю. М. (1931–2013), академік НАПрН України, професор кафедри кримінального процесу.

університету бібліотека отримала в дарунок від проф. Ю. В. Бауліна⁷ 452 прим. наукової літератури; співробітники кафедри конституційного права передали особисту колекцію книг проф. Ю. М. Тодики⁸ (330 прим.). Колекційні фонди доступні всім для ознайомлення й вивчення у читальному залі правової інформації навчально-бібліотечного комплексу.

Відзначимо також подарункові надходження правової літератури від проректорів університету: Ю. П. Битяка – 487 прим.; В. В. Комарова – 149 прим.; А. П. Гетьмана – 534 прим.; Ю. Г. Барабаша – 366 прим.

Проаналізувавши потік нових надходжень документів у бібліотеку за останні п'ять років (2012–2016 рр.), виявлено, що в загальному обсязі дари становлять від 20 % до 47 %. Це книги та журнали з усіх галузей знань. Серед них переважно вітчизняні наукові видання правничої тематики.

<i>Роки</i>	<i>Дари</i>	<i>% від надходжень за рік</i>
2012	5714	20 %
2013	5291	20 %
2014	7664	40 %
2015	6083	35 %
2016	6400	47 %

Із кожним роком об'єм подарованої літератури збільшується. Впродовж 2017 р.⁹ до фонду бібліотеки вже надійшло 2788 од. дарів, що становить 67 % від загальної кількості нових надходжень.

Найважливіший елемент роботи з подарунками – інформаційний супровід: у залі правової інформації постійно діє експозиція колекційних фондів особистих бібліотек вчених університету; щомісяця оформлюється виставка нових подарованих надходжень; відомості про дарувальників надаються в новинах на сайті бібліотеки. Для поширення практики дарування книг в університеті вже кілька років триває акція «Подаруй бібліотеці книгу», проводяться заходи, присвячені Міжнародному дню дарування книг, під час екскурсій і культурно-просвітницьких заходів бібліотекарі розповідають про дарувальників і меценатів.

⁷ Баулін Ю. В., академік НАПрН України, професор кафедри кримінального права № 1.

⁸ Тодика Ю. М. (1942–2007), академік НАПрН України, професор, завідувач кафедри конституційного права України.

⁹ На 01.06.2017 р.

Із метою популяризації книжкових колекцій, подарованих відомими вченими-правознавцями університету, у науковій бібліотеці створюються бібліографічні каталоги¹⁰ [3, с. 17]. Серія каталогів «У подарунок Університету» заснована у 2005 р. за ініціативи першого проректора В. В. Сташиса. Під керівництвом професора була створена робоча група із науковців кафедри кримінального права й співробітників бібліотеки для бібліографічного опрацювання, систематизації його особистої правової бібліотеки, яка дарувалася університету, та видання каталогу. Складений рубрикатор розкриває принцип побудови каталогу і його особливості. Матеріал основної частини надрукованого бібліографічного посібника структуровано за тематичними рубриками (кримінальне право, кримінологія, кримінально-виконавче право, кримінальний процес, організація судових і правоохоронних органів, криміналістика та ін.); у межах рубрик – за авторами і назвами в алфавітному порядку. Опис документів здійснено мовою оригіналу, також наведені всі наявні подарункові написи. Основній частині передуює вступне слово акад. В. В. Сташиса зі зверненням до студентів і вчених університету [4; 5].

У 2016 р. підготовлено до друку каталог книг особистої бібліотеки ректора університету В. Я. Тація, яка подарована науковій бібліотеці. Його структура складається з передмови, основної частини та іменного (авторів, укладачів, редакторів тощо) допоміжного покажчика. Різномасштабному розкриттю змісту сприяє створений тематичний рубрикатор, що значно підвищує інформативність видання [6].

На прохання науковців кафедри кримінального процесу розпочато роботу над створенням каталогу колекції подарованих книг проф. Ю. М. Грошевого.

Суттєво підвищилася в останні роки зацікавленість студентів, науковців, співробітників і випускників нашого університету в поповненні

¹⁰ Бібліографічний каталог – бібліографічний посібник, у якому відображено окремі бібліотечні фонди чи його частину або кілька фондів документів. URL: <http://www.library.kherson.ua/2016/dstu7448-2013.pdf> (дата звернення: 02.06.2017).

бібліотечних фондів. Отже, дарування книг бібліотеці – це форма доброчинності і надійне джерело нарощування галузевих фондів без залучення додаткових джерел фінансування.

Список використаних джерел

1. Тачинська О. Б. Формування фондів вузівської бібліотеки: традиційні критерії та сучасні вимоги. *Бібліотеки ВНЗ України у процесі імплементації Закону «Про вищу освіту» та інформатизації суспільства : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 16–19 черв. 2015 р.* Івано-Франківськ, 2015. С. 289–297. URL: <http://library.nung.edu.ua/sites/default/files/conf2015-06-19/konf-2015-5.pdf#page=289> (дата звернення: 02.06.2017).

2. Тацій В. Я. Доповідь ректора Університету Василя Яковича Тація на загальних зборах професорсько-викладацького складу та співробітників, присвячених підсумкам роботи у 2015/2016 н. р. та завданням на 2016/2017 н. р., 30 серпня 2016 рік / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2016. 125 с. URL: http://nlu.edu.ua/files/dopovid_rectora_2016.pdf (дата звернення: 02.06.2017).

3. ДСТУ 7448:2013. Інформація та документація. Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 42 с. URL: <http://www.library.kherson.ua/2016/dstu7448-2013.pdf> (дата звернення: 02.06.2017).

4. Перелік книг особистої бібліотеки першого проректора, академіка права, професора Сташиса Володимира Володимировича, які він дарує Національній юридичній академії України імені Ярослава Мудрого / [Нац. юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого ; вступ. слово В. В. Сташиса]. Харків : Друк. ПП Білетченко В. В., 2005. 401, [2] с. (У подарунок Академії).

5. Перелік книг особистої бібліотеки першого проректора, академіка права, професора Сташиса Володимира Володимировича, які він дарує Національній юридичній академії України імені Ярослава Мудрого : (дод. до подарунку від 10 лип. 2005 р.) / [Нац. юрид. акад. України імені Ярослава

Мудрого]. Харків : Друк. ПП Білетченко В. В., 2005. 126 с. (У подарунок Академії).

6. Каталог книг особистої бібліотеки доктора юридичних наук, професора, академіка Національної академії наук України, академіка Національної академії правових наук України Тація Василя Яковича, які він дарує Національному юридичному університету імені Ярослава Мудрого / [Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Наук. б-ка]. Харків, 2016. 258 с. (У подарунок Університету).

***Аннотація.** Осуществлен обзор практики дарения книг в научной библиотеке Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого. Рассмотрено создание библиографических каталогов серии «В подарок Университету» с целью популяризации книжных коллекций, подаренных известными учеными-правоведами университета.*

***Ключевые слова:** библиотечные фонды, дары, дарение книг, библиографические каталоги.*

***Summary.** Performed a review of the practice of donating books in a scientific library of the Yaroslav Mudryi National Law University. The creation of bibliographic catalogs of the series «In a gift the University» is considered with the purpose of popularization of book collections presented by famous scientists of the University.*

***Keywords:** library collections, endowment, donating books, bibliographic catalogs.*